

М.П. ПАВЛЮКОВЕЦЬ

(Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна)

Концепція побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві в умовах інтернет-технологій

Стаття присвячена узагальненню теоретико-методологічних та практичних засад модернізації бухгалтерського обліку вітчизняних сільськогосподарських підприємств на основі застосування новітніх інтернет-технологій.

Автором подано власну періодизацію розвитку форм обліку у відповідності до економічного та інформаційного розвитку України. Визначено головні ознаки віртуального періоду розвитку бухгалтерського обліку, до яких віднесено: появу і стрімкий розвиток клауд-комп'ютерних технологій, освоєння таксономії XBRL для підготовки електронної фінансової звітності, поширення практики віртуальних робочих місць. Наведено результати дослідження стану застосування інформаційних технологій на 80 сільськогосподарських підприємствах Київської області.

Запропоновано концепцію побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві в умовах використання інтернет-технологій. В основі Концепції – перехід на клауд-комп'ютерну форму обліку, що базується на таких основних її характеристиках: повністю бездокументарна форма обліку та оцінки активів; впровадження таксономії XBRL в обліково-оціночний процес; збереження облікової інформації поза підприємством з використанням бізнес-моделей Saas, Daas; одночасне використання інформації обліку багатьма користувачами з будь-якої точки планети за допомогою клауд-комп'ютерних технологій. Концепція передбачає нормативно-правові та методичні заходи, реалізація яких забезпечить перехід сільськогосподарських підприємств на нову сучасну інформаційну систему обліку.

Ключові слова: бухгалтерський облік, форми обліку, концепція розвитку бухгалтерського обліку, інформаційні технології, інтернет.

Н.П. ПАВЛЮКОВЕЦЬ

(Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», г. Киев, Украина)

Концепция построения современной системы учета на сельскохозяйственном предприятии в условиях интернет-технологий

Статья посвящена обобщению теоретико-методологических и практических аспектов модернизации бухгалтерского учета отечественных сельскохозяйственных предприятий на основе применения новейших интернет-технологий.

Автор представляет собственную периодизацию развития форм учета в соответствии с экономическим и информационным развитием Украины. Определены главные признаки виртуального периода развития бухгалтерского учета, к которым относятся: появление и стремительное развитие клауд-компьютерных технологий, освоения таксономии XBRL для подготовки электронной финансовой отчетности, распространение практики виртуальных рабочих мест. Приведены результаты исследования состояния применения информационных технологий на 80 сельскохозяйственных предприятиях Киевской области.

Предложена концепция построения современной системы учета на сельскохозяйственном предприятии в условиях использования интернет-технологий. В основе Концепции - переход на клауд-компьютерную форму учета, которая базируется на следующих характеристиках: полностью бездокументарная форма учета и оценки активов; внедрение таксономии XBRL в учетно-оценочный процесс; сохранение учетной информации вне предприятия с использованием бизнес-модели Saas, Daas; одновременное использование информации учета многими пользователями из любой точки планеты с помощью клауд-компьютерных технологий. Концепция предусматривает нормативно-правовые и методические мероприятия, реализация которых обеспечит переход сельскохозяйственных предприятий на новую современную информационную систему учета.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, формы учета, концепция развития бухгалтерского учета, информационные технологии, интернет.

Concept of Construction a Modern Accounting System of the Agricultural Enterprise in the Conditions of Internet Technologies

The Article is devoted to the generalization of theoretical, methodological and practical principles of modernization of agricultural enterprises accounting system through the application of advanced Internet technologies.

The author presents his own periodization of the accounting development in accordance with economic and informational progress of Ukraine. The main characteristics of the virtual period of accounting development were determined. They include: the emergence and rapid growth of cloud computing, the development of XBRL taxonomy for the preparation of electronic financial reporting, the widespread practice of virtual desktops. The research results of the information technologies application in 80 agrarian enterprises of Kyiv region were presented.

Concept of construction of modern agricultural enterprises accounting system in the terms of use of Internet technologies was proposed. This concept foresees the transition to cloud-based accounting, that is based on the following main features: fully dematerialized form of accounting and valuation of assets; the introduction of XBRL taxonomy in the accounting and valuation of assets; the conservation of accounting information outside the company by the use of Saas & Daas business models; the simultaneous use of accounting information by the different users anywhere in the world through using of cloud technologies. Concept contains legal and methodological measures, which will ensure the transition of the agricultural enterprises to the new and modern accounting system.

Keywords: accounting, accounting configurations, concept of development of accounting, information technologies, Internet.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку аграрного виробництва характеризується збільшенням масштабів і підвищенням рівня його складності, територіальною розгалуженістю, ускладненням зв'язків між окремими структурними одиницями. Важливими характеристиками інформаційного забезпечення є стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, перехід від реального до віртуального ведення бізнесу, поява «хмарових обчислень». Поряд з цим, бухгалтерський облік як інформаційна система підприємства незатребуваний для економічної роботи, його функції звужуються до обслуговування статистичної та податкової звітності. Причиною цього є невідповідність, а навіть «неспіврозмірність» прискорених темпів розвитку сучасних інформаційних технологій з одного боку та форм і методів бухгалтерського обліку - з іншого. Бухгалтерський облік перестає виконувати головну функцію в управлінні.

Як видно з рис. 1, після дореформеного, періоду реформ та періоду імплементації МСФЗ ми перейшли до четвертого - віртуального періоду в розвитку інформаційного забезпечення. Сьогодні ж відсутня форма бухгалтерського обліку, яка б відповідала його ознакам.

Головними ознаками віртуального періоду є: поява і стрімкий розвиток клауд-комп'ютерних технологій, освоєння таксономії XBRL для підготовки електронної фінансової звітності, поширення практики віртуальних робочих місць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розвиток бухгалтерського обліку є важливим питанням наукових досліджень в галузі економічних наук. Провідними дослідниками тенденцій розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності є В.М. Жук, М.Т. Білуха, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, Н.М. Малюга. Світовий вектор розвитку облікової науки і практики визначений у працях Я.В. Соколова, М. Метьюза, М. Парери, Д. Уїтні, Е. Дженкінса, С.А. Діпіази, Р.Д. Екклза та інших.

Відзначаючи вагомість існуючих досягнень науки з бухгалтерського обліку в працях вітчизняних та зарубіжних вчених слід визнати, що на сьогодні гостро стоїть питання суттєвої модернізації форм та методів бухгалтерського обліку в напрямі його пристосування до умов сучасних інтернет-технологій.

У зв'язку з цим, метою публікації є узагальнення теоретико-методологічних та практичних засад модернізації бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств, обумовлене запровадженням новітніх інтернет-технологій та орієнтоване на забезпечення його відповідності глобальним тенденціям стрімкого інформаційного розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Модернізація системи обліку потребує ретельного аналізу сучасного стану організації обліку в аграрних підприємствах на предмет можливості та необхідності її застосування.

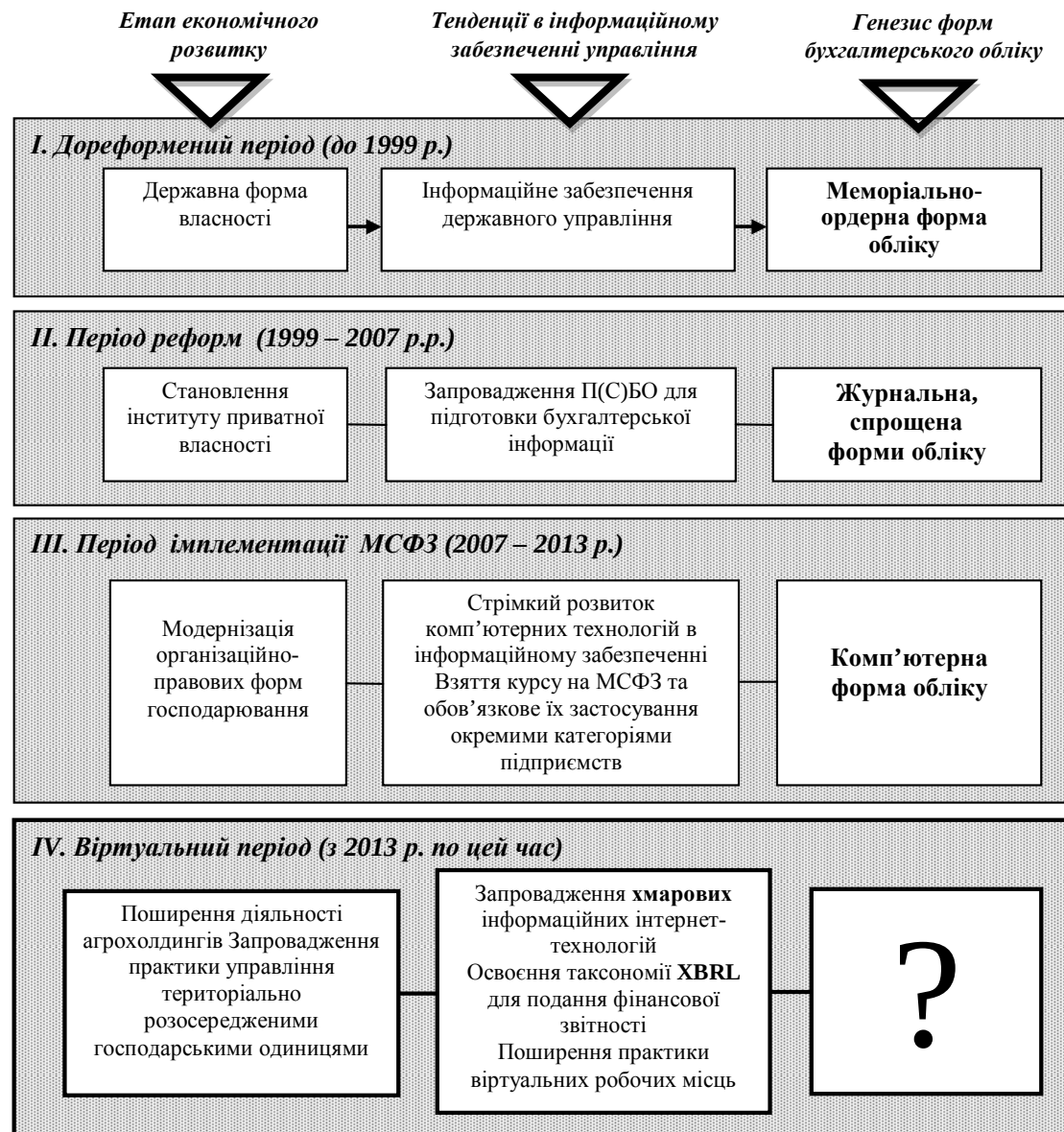

Рис. 1. Еволюція форм обліку у відповідності до економічного та інформаційного розвитку України (означення наукової проблеми)

Джерело: Розроблено автором.

Як видно з табл. 1, результати опитування, в якому взяли участь 80 бухгалтерів аграрних підприємств Київської області, засвідчують наступне:

- 100 відсоткову комп'ютеризацію обліку (90 % бухгалтерів використовують програмний продукт 1С);
- Автоматизація обліку біологічних активів – 58 %;

Застосування Інтернету в обліковому процесі – 100 %, однак це стосується лише банківських операцій (55 %), подання фінансової (60 %) та податкової звітності (100 %).

Ми бачимо готовність бухгалтерів сільського господарства до переходу на нову - клауд-комп'ютерну форму обліку. Разом з тим, на шляху модернізації обліку стоїть ряд проблем. Бухгалтери відмічають відсутність необхідного програмного забезпечення та коштів для ведення обліку через інтернет. Спостерігається низька обізнаність бухгалтерів в питаннях сучасних інформаційних інтернет-технологій:

- XBRL – 10 % опитаних знають що це таке,
- бізнес-моделей Saas, Daas – 3 %,
- клауд-комп'ютерних технологіях – 5 %.

Жодна із проаналізованих як національних, так і міжнародних систем сертифікації бухгалтерів не містять питань застосування новітніх мережевих технологій обліку та електронних форматів звітності.

Концептуально нова система обліку – це клауд-комп'ютерна форма обліку, що базується на таких основних її відмінностях від існуючої:

- 1) Повністю бездокументарна форма обліку та оцінки активів. Впровадження таксономії XBRL в обліково-оціночний процес;

- 2) Збереження облікової інформації поза підприємством з використанням бізнес-моделей Saas, Daas;

- 3) Одночасне використання інформації обліку багатьма користувачами з будь-якої точки планети за допомогою клауд-комп'ютерних технологій (рис. 2).

**Результати вивчення стану застосування інформаційних технологій
на сільськогосподарських підприємствах**

Показник	Частка від загальної кількості опитаних	
	од.	%
Загальна кількість опитаних головних бухгалтерів	80	100,0
Кількість підприємств, в наказах яких визначено форму обліку	68	85
Кількість підприємств, в наказі про облікову політику яких містяться питання автоматизація обліку	12	15
Підприємства, що використовують ліцензійне програмне забезпечення	80	100
Підприємства, що використовують програмне забезпечення 1С бухгалтерія	72	90
Підприємства, що використовують в процесі ведення бухгалтерського обліку інтернет	80	100
<i>В тому числі:</i>		
<i>в операціях з банком</i>	44	55
<i>при поданні фінансової звітності</i>	48	60
<i>при поданні податкової звітності</i>	80	100
<i>у господарських відносинах з структурними підрозділами, філіями, дочірніми підприємствами, материнським підприємством</i>	8	10
Підприємства, що ведуть облік біологічних активів та с.г. продукції, в т.ч.:	80	100
<i>Вручну</i>	34	42
<i>Автоматизовано</i>	46	58
Підприємства, в обліку яких проводиться оцінка справедливої вартості біологічних активів та с.г. продукції?	19	24
Кількість бухгалтерів, які готові застосовувати справедливую вартість в обліку активів за наявності спеціальної комп'ютерної програми з оцінки	43	54
Кількість бухгалтерів, обізнаних в питаннях XBRL	8	10
бізнес-моделей Saas, Daas	2	3
клауд-комп'ютерних технологіях	4	5

Джерело: дані анкетування, проведеного автором

В нормативно-правовому плані впровадження нової системи обліку потребує:

- доповнень до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» в частині легітимізації облікових процесів в інтернеті;
- доповнень до Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні в частині запровадження клауд-комп'ютерної форми обліку;
- в галузевому обліку – внесення уточнень в П(С)БО 30 «Біологічні активи», які б дозволили самостійно здійснювати оцінку активів сільськогосподарських підприємств, в тому числі за допомогою комп'ютерних програм;
- для запровадження системи електронного документування та звітності має бути сформована відповідна модель, принципи, завдання та гіпотези якої наведені нижче.

В методичному плані для реалізації концепції нами:

- розроблено організаційне, методичне та програмне забезпечення автоматизованого розрахунку справедливої вартості основних засобів та біологічних активів для цілей бухгалтерського

обліку;

- розроблена сукупність нових електронних документів та реєстрів на базі XBRL;

- запропоновано навчально-методичне забезпечення підвищення кваліфікації бухгалтерів в частині освоєння та застосування клауд-комп'ютерних технологій.

Висновки. Таким чином, запровадження презентованих в публікації підходів до розвитку вітчизняного бухгалтерського обліку можна вважати першим кроком на складному й тривалому шляху модернізації форм, методів бухгалтерського обліку для забезпечення їх відповідності новітнім інтернет-технологіям.

Реалізація пропозицій забезпечить формування статусу бухгалтерського обліку як головного інформаційного інституту в економічному розвитку України. Нова, ефективна система обліку сформує інформаційну основу виконання аграрним сектором економіки ключового завдання по забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку України, продовольчої та енергетичної безпеки, суспільної стабільності та реалізації експортного потенціалу держави.

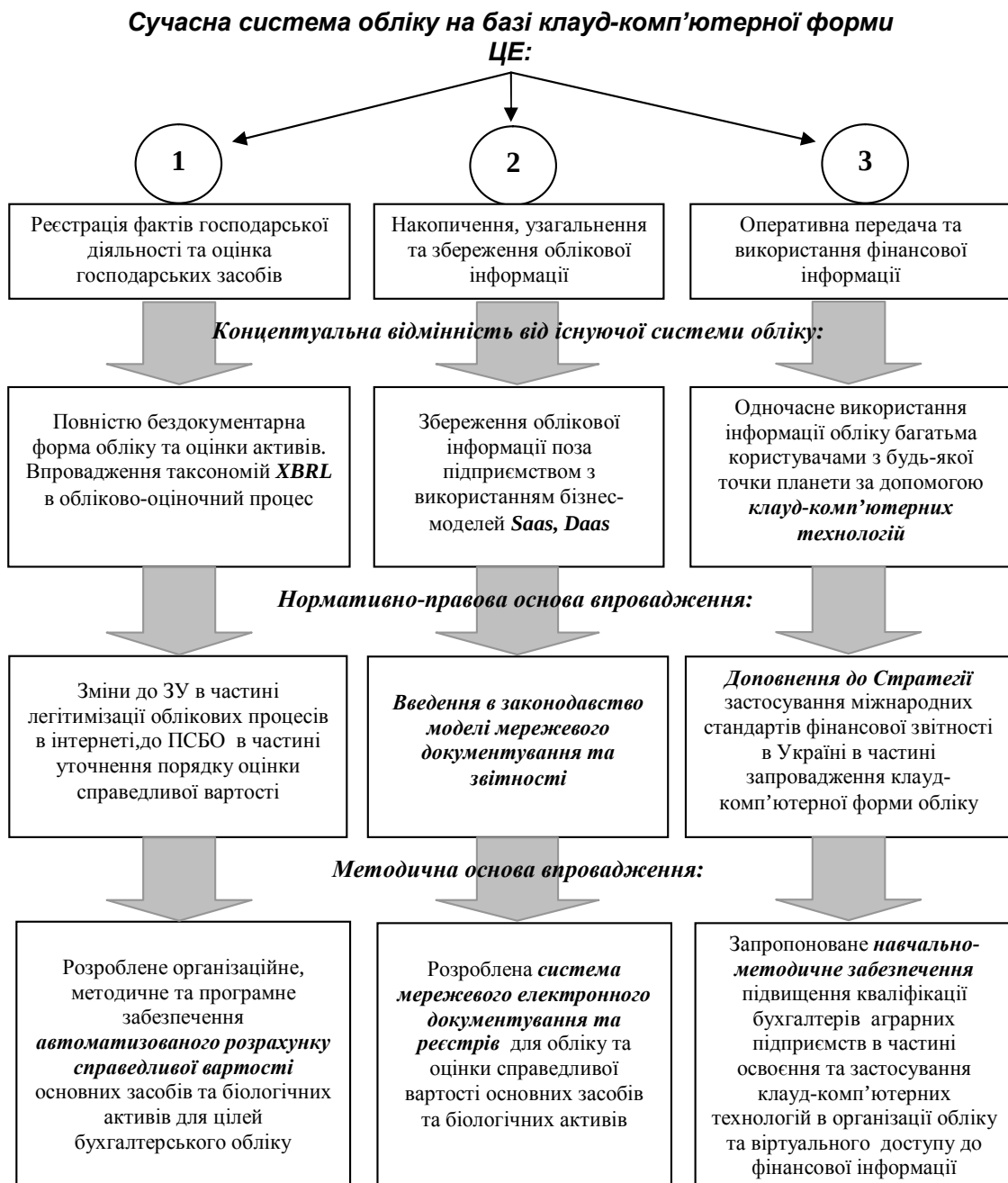

Рис. 2. Запропонована Концепція побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві на базі клауд-комп'ютерної форми

Джерело: Розроблено автором.

4 Список використаних джерел

1. *Бутинець Ф.Ф.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / Ф.Ф. Бутинець. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2003. – 416 с.
2. *Валуєв Б.І.* Деякі актуальні питання наукових досліджень із бухгалтерського обліку / Б.І. Валуєв // Тези та тексти виступів VII-ої Міжнародної наукової конференції «Наукові школи світу: еволюція, сучасний стан, перспективи розвитку». – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 208 с. – С. 3-6
3. *Голов С.* Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 3-13.

4. *Голов С.Ф.* Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економічних наук. Спеціальність 08.00.09. / С.Ф. Голов. – Київ: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», 2009. – 31 с.
5. *Жук В.М.* Інституціональний підхід до розв'язання проблем бухгалтерського обліку в Україні / В.М. Жук // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 100-113.
6. *Соколов Я.В.* Бухгалтерський учет: от истоков до наших дней: учебн. пособ. / Я.В. Соколов. – М.: Аудит, ЮНИТИ. - 1996. – 638 с.
7. *Соколов Я.В.* Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов. - М.: Финансы и статистика, 2005. – 496 с.